

Analysis of the Effect of Rural-Urban Cooperative Type on Regional Sustainable Development the Case Study of Active Cooperatives of Khansar City, Isfahan Province

Hamideh Sadaat Aghamiri ¹ , Zohreh Fanni ²

1. Department of Human Geography and Spatial Planning department, Earth Sciences Faculty, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

Email: aghamirihamideh@yahoo.com

2 (Corresponding Author) Department of Human Geography and Spatial Planning department, Earth Sciences Faculty, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

Email: Z-fanni@sbu.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Article History:

Received:

15 October 2022

Received in revised form:

20 April 2023

Accepted:

3 May 2023

Keywords:

Cooperative
Urban-rural
Regional Development
Sustainability.

ABSTRACT

There are various types of cooperatives in terms of function, membership conditions, and type of economic orientation, which should be seen according to the capacities, damages, and conditions of each region to accept which one is suitable. Therefore, the present study was conducted to analyze the effect of rural-urban cooperative type on regional sustainable development with a case study of active cooperatives in Khansar city in Isfahan province. The research aims to know the effective cooperative function on the development of the region, which is obtained based on the indicators of the current situation of cooperatives, types of cooperatives, and their functions. This research was done with a descriptive-analytical method to conduct a practical study with documentary and field surveys. The indicators of this research were extracted by emphasizing the dimensions of regional and cooperative studies with the aim of the positive impact of this institution on regional development planning. In this research, with the Delphi method and the correlation coefficient test, according to the opinion of the collaborators, the macro indicators of regional development, i.e. economic, social, physical, and political, were discussed. Finally, the analysis of extracted variables from among 330 active cooperatives in Khansar City by using a systematic random method showed that choosing a multipurpose cooperative is the best type of cooperative to achieve sustainable and balanced regional development. In the cooperative sector, variable price and brokerage with 95.4 and in regional development variable education with 90.1% was at the highest level which can be used in future planning with a systematic analysis for the sustainable and balanced development of the region with the help of cooperatives for the planer should be a priority.

Cite this article: Aghamiri, H. S., & Fanni, Z. (2024). Analysis of the Effect of Rural-Urban Cooperative Type on Regional Sustainable Development the Case Study of Active Cooperatives of Khansar City, Isfahan Province. *Human Geography Research Quarterly*, 56 (2), 1-16.
<http://doi.org/10.22059/JHGR.2023.349657.1008552>

© The Author(s).

Publisher: University of Tehran Press

Extended Abstract

Introduction

Cooperation as an economy-oriented framework requires successful spatial development, which is possible in line with regional development. This economic institution is a favorable environment for the promotion of agriculture, which tries to preserve production resources in line with education, and hence its connection with regional development is a development for promotion based on indigenous knowledge. In addition to promotion, environmental investment from Another benefit of cooperation is due to environmental indicators, which from a regional perspective can be in the place of a job-creating activity with high profit. Also, cooperation is a link of economic, social, and cultural indicators, and the correct placement of these indicators in the path of its development is one of the other benefits of looking at the environment based on the region to a structure called cooperation. The relationship between cooperation and regional development is problematic so the long-term study of cooperation based on environmental factors shows that it is necessary to pay attention to a regional perspective. The present research has been conducted to analyze the effect of rural-urban type of cooperatives in sustainable regional development with a case study of active cooperatives in Khansar city in Isfahan province. The purpose of this study is to determine the type of cooperative effective in the development of the region, which is obtained based on the indicators of the current situation of cooperatives.

Methodology

The main question of this survey is, what type of cooperative is suitable for regional development, and with what index can the best type of cooperatives for regional development be recognized? Therefore, the survey was formed with the help of the Delphi technique and the analysis of macro indicators of development, i.e. social, economic, political, and physical. This study was done with a descriptive-analytical method to conduct a practical study based on documentary and field studies. Cooperative as a socio-economic institution has an

undeniable impact on regional development to identify environmental capacities based on which decisions can be made for the future of the region. Therefore, it is recommended to examine the relationship between cooperation and capacities of the regions in line with system analysis and planning for the future of the regions. In this study, using the Delphi method and the correlation coefficient test, according to the opinion of the collaborators, Macro indicators of regional development (economic, social, physical, and political) were discussed.

Results and discussion

Finally, the analysis of extracted variables from among 330 active cooperatives in Khansar City of Isfahan province with a systematic random method showed that choosing a multi-purpose cooperative is the best type of cooperative to achieve sustainable and balanced regional development. The analysis of macro indicators in the two sectors of cooperation and regional development shows that it is not possible to use only one specific type of cooperative in regional development, and in addition, the extracted variables show other macro indicators such as political and physical conditions. They are effective in this situation with a regression percentage of nearly 70. Therefore, considering the importance of paying attention to the ability of multi-purpose cooperatives and what the evidence shows, the best type of cooperative for development at the regional level is the development of multi-purpose cooperatives, and as a result, a description of multi-purpose cooperative companies is presented in this review. The analysis of the Delphi technique and the test of the correlation coefficient between macro-indicators that are effective in regional development through cooperatives showed that the economic index has the highest correlation with the variables, but the social index is not without influence, and after the coefficient of 76.95 of the economic index, this index has the highest correlation with the variables. The coefficient is 74.05 and it is in the next percentage with a small difference. In the analysis of the economic index, emphasizing the cooperative sector, the

power of the cooperative in price control and brokerage had the highest percentage with 95.4 percent. In the social sector, occupational security was considered with 84.2%, in the political sector, pathological ability was considered in the cooperative sector with 86.4%, and finally, in the physical sector, attention to the spatial standard with the help of the cooperative sector had the highest share with 78%. However, in the analysis of macro indicators in the regional development sector, it was ranked first with 89.2% in the variable economic index of investment based on environmental dimensions. In the social index, the education variable was at the top with 90.1%, in the political index, attention to the strategy variable was at the top with 79.1%, and in the physical part, identification and protection of physical capacity was at the top with 76.2%.

Conclusion

The goals and objectives of multi-purpose cooperative companies are not known and specified in the law of the cooperative sector. Therefore, according to the intention of the legislator, the goals and objectives of the aforementioned companies can be considered as a mixture of the goals and objectives of different cooperative companies, taking into account the type of unit needed for which the cooperative company was formed. The conditions of membership in multi-purpose cooperative companies remain silent in the law of the cooperative sector. But it seems that according to the field of operation and geographical area of each of these types of

cooperative companies, all important people to be a members of the company can enter the company by buying shares. In such companies, due to the large number of people who want to become a member by receiving services, in contrast to production companies, who must necessarily be employed in the company, everyone can do so without working in the company or having a job. Multi-purpose cooperative companies are formed in two general and special ways. A special multi-purpose cooperative company is a company whose members its founders form, or the founding board of the company chooses members from among volunteers who are eligible for membership in cooperatives.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

تحلیل تأثیر نوع تعاونی روستا- شهری بر توسعه پایدار منطقه‌ای مطالعه موردی: تعاونی‌های فعال خوانسار، استان اصفهان

حمیده سادات آقامیری^۱، زهره فنی^۲

۱- گروه جغرافیای انسانی و آمایش، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. رایانامه: aghamirihamideh@yahoo.com
۲- نویسنده مسئول، گروه جغرافیای انسانی و آمایش، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. رایانامه: z-fanni@sbu.ac.ir

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۰۷/۲۳

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۲/۰۱/۳۱

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۰۲/۱۳

واژگان کلیدی:

تعاونی،
روستا شهری،
توسعه منطقه‌ای،
پایداری.

تعاونی‌ها به لحاظ کارکرد، شرایط عضویت و نوع گرایش اقتصادی انواع گوناگونی بر اساس ظرفیت‌ها، آسیب‌ها و شرایط هر منطقه برای پذیرش آن‌ها دارند. از این رو پژوهش حاضر باهدف شناخت و تحلیل نوع تعاونی شهری-روستایی مؤثر بر توسعه منطقه‌ای و بر اساس شاخص‌های بررسی وضع موجود تعاونی‌ها، انواع و کارکرد آن‌ها انجام شده است. این پژوهش با روش توصیفی - تحلیلی و باهدف انجام مطالعه‌ای کاربردی با بررسی‌های اسنادی و میدانی اجرا شده است. شاخص‌های این تحقیق با تأکید بر ابعاد مطالعات منطقه‌ای و تعاونی، باهدف تأثیر مثبت این نهاد بر برنامه‌ریزی توسعه منطقه‌ای استخراج شد. در این پژوهش، با روش دلفی و آزمون ضریب هم‌بستگی با توجه به نظر تعاونی‌ها، شاخص‌های کلان توسعه منطقه‌ای یعنی اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و سیاسی به بحث گذاشته شد. در نهایت تحلیل متغیرهای استخراجی از بین ۳۳۰ تعاون گر فعال شهرستان خوانسار، استان اصفهان، با روش تصادفی سیستماتیک نشان داد که انتخاب تعاونی چندمنظوره بهترین نوع تعاونی برای دستیابی به توسعه پایدار و متوازن منطقه‌ای است. در بخش تعاونی متغیر قیمت و دلالتی با ۹۵/۴ و در توسعه منطقه‌ای متغیر آموزش با ۹۰/۱ درصد در بالاترین سطح قرار گرفت که می‌تواند در برنامه‌ریزی آینده با تحلیلی سیستمی جهت توسعه پایدار و متوازن منطقه به کمک تعاونی‌ها برای برنامه ریزان در اولویت باشد.

استناد: سادات آقامیری، حمیده و فنی، زهره. (۱۴۰۳). تحلیل تأثیر نوع تعاونی روستا- شهری بر توسعه پایدار منطقه‌ای مطالعه موردی: تعاونی‌های فعال خوانسار، استان اصفهان. فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۵۶ (۲)، ۱-۱۶.

<http://doi.org/10.22059/JHGR.2023.349657.1008552>

مقدمه

تعاونی روستا-شهری به‌عنوان چهارچوب و سازمانی اقتصادمحور، نیازمند توسعه مکانی موفق و این توسعه در راستای توسعه منطقه‌ای امکان‌پذیر است. این نهاد اقتصادی، زمینه‌ای مساعد برای ترویج کشاورزی و آموزش حفظ منابع تولید است و از این رو پیوند آن با توسعه منطقه‌ای توسعه‌ای برای ترویج بر مبنای دانش بومی است (عبدالله زاده و همکاران، ۱۳۹۷). علاوه بر ترویج، سرمایه‌گذاری محیطی از دیگر فواید تعاونی با توجه به شاخص‌های محیطی است که با نگاهی منطقه‌گرا می‌تواند یک فعالیت اشتغال‌زا با سود بالا باشد (پهلوانی و همکاران، ۱۴۰۰). همچنین تعاونی پیوندی از شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است که قرارگیری درست این شاخص‌ها در مسیر توسعه خود از دیگر فواید نگاهی محیطی بر مبنای منطقه به ساختاری به نام تعاونی است (رادان، ۱۳۹۹). ارتباط تعاونی و توسعه منطقه‌ای در جایگاه مسئله یاب است به‌طوری‌که بررسی تعاونی بر مبنای عوامل محیطی نشان می‌دهد که توجه به دیدی منطقه‌گرا ضروری است (حسین نژاد و همکاران، ۱۳۹۹). تفکیک تعاونی‌های تولیدی و غیر تولیدی و در مجموع توجه به لزوم تنوع در تعاونی‌ها برای توسعه از دیگر فواید منطقه‌گرا بودن سیستم تعاونی است. تجربه کشورهای موفق در استفاده از این ارتباط نشان از کاهش بیکاری و توسعه اشتغال پایدار دارد (سهیلی و همکاران، ۱۳۹۶). بررسی این شرایط نشان می‌دهد در توسعه تعاونی‌ها نمی‌توان ابزار راهبردی برنامه‌ریزی منطقه‌ای را که نهایت آن توسعه پایدار محیطی است نادیده گرفت. بررسی تجارب کشورهای موفق در حوزه تعاونی نشان می‌دهد توجه به توسعه منطقه‌ای به‌عنوان یک راهبرد مکمل توانسته ظرفیت شناسی دقیق و آسیب‌شناسی به‌موقع از شرایط را داشته که همین موضوع امنیت سرمایه‌گذاری در چهارچوب تعاونی را سبب شده است. شهرستان خوانسار دارای ۹ تعاونی با ۲۷۲۳ عضو و زمینه اشتغال نزدیک به ۴۰ درصد جوانان مناطق روستایی و شهری را به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم فراهم کرده است. می‌توان گفت همه انواع تعاونی‌ها به دلیل شرایط و اقلیم منطقه در این بخش فعال است.

سؤال اصلی پژوهش حاضر این است که چه نوع تعاونی برای توسعه منطقه‌ای مناسب است و با چه شاخصی می‌توان بهترین نوع تعاونی‌ها برای توسعه منطقه‌ای را تشخیص داد؟ چرا که هر نوع تعاونی مناسب توسعه سطحی از منطقه است اما این شرایط در یک نقطه مشترک است و آن توجه به عملکرد تعاونی در توسعه منطقه است. از این رو در این تحقیق سعی شده تا با توجه به تأثیرات مثبت تعاونی‌ها در توسعه پایدار منطقه‌ای، انواع آن به بحث گذاشته شود و در نهایت با ترسیم فضای کلی از منطقه با تأکید بر توسعه کالبدی، مناسب‌ترین نوع تعاونی برای توسعه منطقه‌ای معرفی شود. در نتیجه، این بررسی، سطحی متفاوت از اهمیت تعاونی‌ها را در محیط بر اساس یافته‌های کالبدی و پیوند با محیط نشان داده است با این فرض اصلی که وجود تعاونی‌ها در منطقه و توجه به اهمیت حضور آن‌ها در بافت منطقه منجر به توسعه می‌شود اما اینکه کدام سطح و کارکرد تعاونی، مؤثرتر است، وجه تمایز این تحقیق با دیگر تحقیقات صورت گرفته در خصوص تأثیر نوع تعاونی‌ها بر توسعه منطقه‌ای است. از این رو اینکه چه نوع تعاونی برای توسعه منطقه‌ای مناسب است و با چه شاخصی می‌توان بهترین نوع تعاونی‌ها برای توسعه منطقه‌ای را تشخیص داد؟ محور اصلی این بررسی است اما از آنجاکه تعاون پایه اقتصادی دارد سعی می‌شود تا بعد اقتصادی بر دیگر ابعاد کلان غالب باشد.

مبانی نظری

بررسی مبانی نظری با مروری بر تحقیقات در این حوزه شامل منابع داخلی و خارجی انجام شده است. توجه به اهمیت تعاونی تولیدی و تأثیر آن بر توسعه منطقه‌ای، اولین بار در تحقیقی توسط طاهرخانی و سرابان (۱۳۸۳) با عنوان نقش

تعاونی‌های تولیدی در توسعه مناطق روستایی با توجه به یک نوع تعاونی یعنی تعاونی تولید تأثیر این نهاد را در توسعه منطقه‌ای بررسی شد اما ابعاد منطقه را همان مناطق روستایی دیدند و به انواع تعاونی‌ها هم‌راستا با نوع منطقه توجهی نکردند. بعد از آن تحقیقات زیادی در خصوص تأثیر تعاونی بر توسعه منطقه‌ای با تأکید بر جامعه روستایی صورت گرفت اما تحقیق شاخص در سال ۱۳۹۰ توسط جمعه پور و طالبی با عنوان بررسی نقش تعاونی‌های مرزنشین در توسعه منطقه‌ای صورت گرفت که نگاهی خاص به تعاونی مرزنشینان داشت و برای اولین بار تعاونی‌ها جز تولید شاخصی محیطی را برای تحلیل به خود در توسعه منطقه‌ای دیدند اما ابعاد همان مقیاس روستا بود و بررسی در خراسان جنوبی بر شرایط روستاهای مرزنشین و تعاونی‌های وابسته به آن بود. در سال ۱۳۹۵ جمالی و خسروی پور در مقاله خود با عنوان بررسی نقش تعاونی‌ها در توسعه مناطق روستایی بر لزوم هماهنگی تعاونی‌ها با فعالیت کشاورزی تأکید کردند اما از اینکه کدام تعاونی مناسب توسعه کدام منطقه با توجه به منابع محیطی است بحثی به میان نیاوردند. در سال ۱۳۹۶ جبارزاده و همکاران در تحقیقی با عنوان نقش و جایگاه اقتصادی تعاونی‌ها در برنامه‌ریزی‌های توسعه پایدار روستایی به دنبال تعاونی‌های صیادی جزیره قشم رفتند و شرایط اجتماعی تعاونگران و نه تأثیر آن‌ها را در منطقه به بحث گذاشتند.

همه پژوهش‌های فارسی، بر لزوم توجه به تعاونی‌ها برای توسعه روستایی تأکید دارند اما اینکه کدام نوع تعاونی و در چه سطحی، خلا مطالعاتی آن‌ها بوده که در این پژوهش، بررسی شد. در پژوهش‌های لاتین هم تعاونی به‌عنوان ابزاری برای توسعه پایدار منطقه‌ای عنوان شده اما نوع تعاونی بحث نشده است (Wan Lee & Mohammad, 2015). در تحقیقی دیگر تعاونی ابزاری برای توسعه پایدار عنوان شده ولی اشاره مستقیمی به توسعه منطقه‌ای نشده است (ILO, 2015). همچنین در پژوهش جدیدی، بر لزوم توجه به تعاونی برای توسعه منطقه‌ای اشاره شده اما اجماعی برای نوع تعاونی وجود ندارد (Gurav, 2020). همه این موارد نشان می‌دهد که نوع تعاونی در بحث توسعه پایدار و متوازن منطقه‌ای نیازمند توجه است. در بررسی واژگان، تعاونی، برنامه‌ریزی و توسعه منطقه‌ای محورهای کلیدی پژوهش حاضر هستند که اگر به‌درستی تقویت و اجرا شوند، افزایش سطح مشارکت مردمی را با چهارچوب تعاونی در پی خواهند داشت.

تعاونی روستا-شهری

فلسفه تعاونی‌ها بر سرمایه‌های خردی تأکید دارد که اگر مجزا و پراکنده باشند، سود فردی و جمعی را در جایگاه خود نخواهد داشت. وجود سرمایه‌های خرد پراکندگی، زمینه حضور دلال را فراهم می‌کند و تعاونی به‌عنوان نقطه اتصال می‌تواند این شرایط را سامان دهد. در نتیجه تقویت تعاونی‌ها می‌تواند این سرمایه‌های خرد را مدیریت و ضمن حفظ حق بهره‌برداران زمینه مشارکت اقتصادی و سیاسی آن‌ها را در مقیاس کوچک فراهم کند (حیدری و طاهرخانی، ۱۳۸۳). اغلب، چهارچوب کالبدی تعاونی در مقیاس روستایی تعریف می‌شود، در صورتی که در دیدگاه توسعه پایدار، تفکیک مناطق شهری و روستایی در هر نوع برنامه‌ریزی، جز گسترش تضاد، افزایش مهاجرت و هدر رفت منابع نتیجه دیگری ندارد و آنچه مهم است پیوند منطقه‌ای با اشتراک ظرفیت محیطی و منابع انسانی است که زمینه توسعه بلندمدت را فراهم می‌کند (آقایی، ۱۳۹۱). از این رو شاخص‌های بررسی تعاونی‌ها در بعد منطقه‌ای انواع گوناگونی دارد اما اکثر برنامه ریزان منطقه‌ای بر چهار محور اجتماعی، محیطی، سیاسی و اقتصادی تأکید دارند (نیک‌سرشت و همکاران، ۱۳۹۱). شاخص‌های توسعه نیازمند محور نهادی هستند که تعاونی می‌تواند با ایجاد یک رابطه ارگانیک بین مناطق شهری و روستایی در سطح منطقه زمینه‌های توسعه را فراهم کند (ر. ک. به: توکلی، ۱۳۹۳). از نگاه راهبردی، تعاونی‌ها به لحاظ کارکرد، شرایط عضویت و نوع گرایش اقتصادی انواع گوناگونی دارند که باید دید ظرفیت‌ها، آسیب‌ها و شرایط هر منطقه برای پذیرش کدام یک مناسب‌تر است. ممکن است این سؤال پیش آید که نمی‌توان مقیاس واحدی از تعاونی را برای هر منطقه در نظر گرفت؛ باید گفت هدف این است که

به چهارچوبی برسیم که برای توسعه منطقه با تأکید بر تعاونی چه شاخص‌هایی را برای تعیین نوع تعاونی مدنظر قرار داد. از این رو سازمان تعاونی به لحاظ کارکردی شامل تعاونی تولید، توزیع و مصرف می‌شود. تعاونی تولیدی آن سبک از تعاونی است که به منظور اشتغال در امور مربوط به کشاورزی، دامداری، دامپروری، شیلات، صنعت، معدن، عمران فعالیت می‌کند. اما تعاونی توزیعی تعاونی است که در امور مربوط به تهیه و توزیع کالا و سایر نیازمندی‌های اعضا فعالیت می‌کند و ادغام این دو سطح از تعاونی در مقیاس منطقه‌ای بسیار مرسوم است. نوع دیگر تعاونی بر اساس عضویت است که در این نوع تعاونی، سرمایه‌های دولتی جایگاهی مهم دارد و توجه به آن در توسعه منطقه‌ای می‌تواند زمینه یک سرمایه‌گذاری امن را فراهم کند. در این راستا شرکت تعاونی عام شرکتی است که عضویت در آن برای همه آزاد می‌باشد و تعداد اعضا در این تعاونی‌ها حداقل ۵۰۰ نفر است و مصداق بارز یک مشارکت ملی در عرصه تعاونی است اما شرکت تعاونی خاص شرکتی است که عضویت در آن برای گروه خاص امکان‌پذیر و این سطح از تعاونی با مشارکت و سرمایه‌های مردمی شکل می‌گیرد. صرف نظر از تعاونی‌های خاص و نوع عضویت سطح دیگری از تعاونی است که نه بر اساس عضویت بلکه بر اساس گرایش به فعالیتی خاص ایجاد می‌شوند. این نوع تعاونی چهارچوب پایه تعاونی‌ها در ابعاد اقتصادی مثل تعاونی‌های تولید، توزیع و مصرف را مدنظر قرار داده و بر اساس فعالیت پایه یک شرایط اقتصادی را تعریف می‌کنند. از این رو تعاونی بر اساس گرایش شامل کشاورزی، صنعت، خدمات، اعتبارات، مسکن، صنایع دستی، فرش دستباف، حمل‌ونقل، مرتع‌داری و چندمنظوره می‌شود. که مفهوم و اساس تعاونی‌های چندمنظوره با نوع فعالیت آن‌ها و ارائه خدمات تعریف می‌شود (وزارت جهاد کشاورزی، ۱۳۹۷). در موفقیت تعاونی‌ها در کشورهای مختلف توجه به الگوی مناسب شرایط اقتصادی و اجتماعی و هماهنگی شرایط با اعضا اهمیت زیادی دارد و باید منجر به افزایش حس مسئولیت‌پذیری در تعاونی‌ها شود. از این رو آنچه بعد از توسعه تعاونی در مقیاس منطقه‌ای مهم است. توجه به ترویج تعاونی‌ها در مقیاس منطقه هم‌راستا با توسعه منطقه‌ای است که مراحل آن شامل آگاهی، علاقه‌مندی، ارزیابی، آزمایش یا تجربه محدود و در نهایت پذیرش از سمت جامعه است (خسروپور، ۱۳۹۳).

توجه به گسترش کالبدی تعاونی‌ها در مقیاس منطقه از جمله شرایط جدیدی است که می‌تواند اهمیت تعاونی‌ها را در سرمایه‌گذاری محیطی نشان دهد. این شرایط نشان می‌دهد که تحول در تعاونی با محوریت منطقه نیازمند اصلاح است که این اصلاح باید از ساختار منطقه آغاز شود. از این رو اصلاح ساختار موجود، ایجاد نهادها و مؤسسات کارآمد، توجه به طرز فکر و تئوری‌های جدید، چگونگی مواجهه با شرایط نوین و همچنین توجه به امکان سرمایه‌گذاری همه از جمله عواملی هستند که ضرورت تحول در جامعه را با محوریت تعاونی و توسعه منطقه‌ای نشان می‌دهد (حیدری سربان، ۱۳۹۷). توجه به تعاونی در توسعه منطقه‌ای نیازمند برنامه‌ریزی بلندمدت است تا باعث بهبود بخش مهمی از اقتصاد شود. تجربه موفق استفاده از این سطح اقتصاد در توسعه منطقه‌ای نشان می‌دهد که تعاونی می‌تواند سبب توزیع بهینه درآمد، بهبود ضریب جینی، ایجاد اشتغال، بهبود کیفیت نیروی کار زمینه امن برای تشکیل سرمایه و پس‌انداز، کنترل تورم در جامعه و ایجاد زمینه مناسب برای توسعه پایدار شود (آسیابانی، ۱۳۹۷).

برنامه‌ریزی و توسعه منطقه‌ای

بین نوع برنامه‌ریزی و شرایط مکانی رابطه مستقیم وجود دارد و از این رو توجه به برنامه‌ریزی منطقه‌ای برای ارتباط برنامه ریزان محلی با سطح کلان ضروری است. چراکه برنامه ریزان محلی برای رفع نیاز خود با برنامه ریزان منطقه‌ای ارتباط تنگاتنگ دارند و از آنجا که هدف اصلی برنامه ریزان کاهش مشکلات است توجه به برنامه‌ریزی منطقه‌ای بر اساس اولویت‌ها ضروری است (زیاری، ۱۳۹۶). جریان، شرایط، هدف و آینده‌نگری چهار شاخص مهم برنامه‌ریزی توسعه منطقه‌ای هستند

که بر مبنای مکان سطح برنامه‌ریزی متفاوتی را سبب می‌شود (خزایی و همکاران، ۱۳۹۸). برنامه‌ریزی منطقه‌ای فرایندی در جهت تنظیم و هماهنگی برنامه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی با توجه به ابعاد امکانات مناطق است و لذا توجه به شاخص‌های اقتصادی ضروری است؛ چراکه درآمد بخشی از زندگی مردم است و باید با توجه به شرایط محیطی و اجتماعی ممکن زمینه فعالیت اقتصادی مردم فراهم شود (Tomaney & krawchenko, 2019). تجربه نشان داده افزایش مشارکت مردم در محیط با کمک برنامه‌ریزی منطقه‌ای امکان‌پذیر است و از این رو نمی‌توان از ساختاری به نام تعاونی در جوامع محلی چشم پوشید؛ چراکه سرمایه مردم نه در حد بودجه دولتی است و نه بخش خصوصی که قابلیت بازتولید آن وجود داشته باشد. اما با پیش‌شرط تعاونی به‌عنوان الگویی از اقتصاد مردمی، توجه به متغیرهای اصلی اقتصادی همچون تولید ناخالص ملی، سطح مصرف، سرمایه‌گذاری، واردات، صادرات، تورم، سود بانکی و بورس در برنامه‌ریزی منطقه‌ای ضروری است. محور توسعه منطقه‌ای تولید است و باید دید با توجه به منابع طبیعی و انسانی هر منطقه کدام بعد از برنامه‌ریزی منطقه‌ای برای توسعه منطقه‌ای مناسب است (Long Zhou, 2022).

در مقیاس منطقه تعاونی در جایگاه یک کاربرد قرار دارد؛ چراکه هدف اصلی برنامه‌ریزی منطقه‌ای تعادل بخشی به توسعه فضایی در چهارچوب یک برنامه‌ریزی موفق است تا باعث تثبیت جمعیت و افزایش سرمایه‌گذاری شود. شاخص‌های توسعه منطقه‌ای شامل تخصیص منابع، مکان‌یابی پروژه‌های توسعه محور و اصلاح کاربری اراضی در بخش کشاورزی است و در واقع می‌توان گفت دو جنبه مهم توسعه منطقه‌ای یکی اقتصادی درونی است که با سرمایه مردمی تعریف می‌شود و دیگری توجه به ارتقا فرهنگ بومی و ملی است که توسعه هر دو در بستر تعاونی امکان‌پذیر است (رضوانی و همکاران، ۱۳۹۵). دلایل توجه به برنامه‌ریزی منطقه‌ای برای هر سرزمین متفاوت است که این دلایل به چهار بخش مناطق مختلف، امکانات، منابع و محدودیت‌ها تقسیم می‌شود (قوام، ۱۳۹۷). از این رو توجه به منطقه در توسعه تعاونی سبب افزایش مشارکت، ایجاد انگیزه، افزایش مبادلات اقتصادی و اجتماعی و همچنین حفظ تعادل محیطی است که نتیجه آن کنترل مصرف منابع محیطی و توسعه انسانی خواهد بود.

تعاونی و توسعه منطقه‌ای

برنامه‌ریزی منطقه‌ای برای توسعه منطقه‌ای صورت می‌گیرد؛ فرایندی که توسعه پایدار همه‌جانبه از طریق زمینه‌سازی و ترغیب فعالیت‌های سازگار با قابلیت و تنگناهای محیطی است. از این رو زمینه‌سازی ساختاری در چهار جنبه محیطی- اکولوژیک، اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی- سیاسی و کالبدی- فضایی می‌تواند به کارکرد مناسب فرایند بینجامد. تعاونی‌ها ابزاری برای توسعه بخشی به حساب می‌آیند. بررسی رابطه میان کارکردهای تعاونی و توسعه منطقه‌ای، با توجه به تعاونی‌های فعال و غیرفعال، میزان کارایی و بهره‌وری، درصد سرمایه‌گذاری، ساختار و عملکرد، قوانین و بروکراسی اداری انجام می‌شود (مختاری و همکاران ۱۳۹۶). هرگونه پایداری در روند توسعه منطقه‌ای مستلزم نگرشی یکپارچه در قالب پارادایم فضایی است که این مهم میسر نخواهد شد مگر با رویکردی مبتنی بر شبکه‌های منطقه‌ای در قالب پویای ساختاری کارکردی (سعیدی، ۱۳۹۲). نهادهای موفق در مرحله توسعه منطقه‌ای نهادهایی هستند که پیوند با روابط درون‌گروهی بین تولیدکنندگان کوچک درون‌سازمانی دارد. از این رو تعاونی به دلیل توسعه مشارکت منطقه‌ای توسعه بین منطقه را سبب می‌شود و این توسعه درون منطقه‌ای توسعه پایدار منطقه‌ای را سبب می‌شود. توسعه بین منطقه‌ای به واسطه تعاونی‌ها با افزایش بهره‌وری همراه است و برای این افزایش بهره‌وری توجه به سیستمی نهادگرا بر پایه تعاونی ضروری است (FAO, 2012) و (ارشک، ۱۳۹۶). از نگاه ساختارگرایی، تعاونی دارای دو تعریف مجزا از دیدگاه کارشناسی و قانونی است. به طوری که تعاونی از نگاه صاحب‌نظران ساختاری است که در آن یک گروه از افراد جامعه با علاقه برای رسیدن به اهداف مشترک

اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی طبق اساس نامه و قوانین مربوطه دور هم جمع شده و به صورت عادلانه با سرمایه‌گذاری مشترک فعالیتی را شروع نمود و در سود و زیان آن هم شریک شد. این ساختار بر پایه اصول تعاونی و تفاهم متقابل شکل می‌گیرد و انگیزه اصلی اعضا آن صرفاً تجاری نیست و در آن همیاری حرف اول را می‌زند. اما تعریف تعاونی از نگاه قانونی با یک نهاد اجتماعی تعریف می‌شود که دارای هدف و سیستمی است که به سبب داشتن یک ساختار آگاهانه فعالیت‌های خاصی را انجام می‌دهد و دارای محدوده شناخته شده برای حوزه فعالیت خود است. این شاخص تعاونی اهمیت آن در توسعه منطقه‌ای به خوبی نشان می‌دهد و با این دیدگاه تعاونی در جایگاه قانونی و منطقه‌ای شامل چهار مرحله و با نهادگرایی شروع شده است. تشکیل تعاونی باهدف خاص، توجه به تعاونی به عنوان ساختاری آگاهانه و مرزی مشخص می‌شود که مرز سازمان با تعاونی با اعضا آن تعریف می‌شود.

ارزش‌های تعاونی با تأکید بر منطقه شامل مشارکت، دموکراسی، یکپارچگی، آموزش، مسئولیت‌پذیری، برابری، آزادی، خودیاری، هدفمندی، ارتباطات، توجه به اقتصاد منطقه توجه به حس همبستگی و خودباوری می‌شود. تأمین سرمایه در تعاونی‌ها یا توسط دولت است که این شرایط در جامعه روستایی بیشتر دیده می‌شود و یا از طریق سرمایه‌های مردمی است که سرمایه‌های مردمی از طریق سود سهام است که در تشکیل اتحادیه‌ها و بانک‌های تعاونی ذخیره می‌شود و به نسبت سرمایه دولتی بیشتر در دسترس است و می‌توان در بعد توسعه منطقه‌ای به آن توجه کرد (کریم، ۱۳۹۴). توصیف تعاونی موفق در توسعه منطقه‌ای با سه بخش مدیریت مناسب باعث افزایش درآمد، مدیریت شرایط تولید (تولید، توزیع، مصرف) و شرایط سنتی و مدرن که به خوبی مدیریت می‌شود تعریف می‌شود (طاهرخانی، ۱۳۸۸). از دیگر اهداف توجه به تعاونی در توسعه منطقه‌ای، حفظ منابع برای کوچک‌سازی، افزایش سطح اختیارات و مسئولیت‌پذیری و توسعه کارآفرینی است. همچنین این تأکید زمینه مساعد برای توسعه اقتصاد منطقه‌ای را فراهم می‌آورد. از این رو با این شاخص می‌توان زیرساخت‌های توسعه اقتصاد منطقه‌ای را مورد توجه قرار داد. تأثیر تعاونی در توسعه منطقه‌ای با کاربری اراضی برای همبستگی اقتصادی، مشارکت پایدار و توجه به تعاونی‌های کشاورزی تعریف می‌شود. در توسعه منطقه‌ای، توسعه شهری از روستا جدا نیست و زمینه توسعه با توجه به هم‌افزایی فرایندهای شهرنشینی به ویژه زمانی که شخص می‌خواهد دسترسی به اقتصاد شهر را از نظر برون‌سپاری سرمایه از آن درک کند مورد توجه قرار می‌گیرد (Africa, 2012). با توجه به شاخص‌های اصلی این تحقیق، تئوری‌های پایه شامل: ایده شارل فوریه (حذف واسطه‌ها)، ایده لویی بلان (توسعه شرکت‌های تعاونی و کارگاه‌ها)، شارل ژید (توسعه تدریجی تعاونی‌ها) می‌شود.

ایده شارل فوریه (حذف واسطه‌ها) تعاونی را وارد علم جغرافیا کرد و اولین کسی بود که به سرمایه‌های خرد در سطح منطقه توجه و از این رو سیستم تعاونی روستا-شهری را زمینه‌سازی کرد. او با این طرح تأثیر مستقیم در کنترل محیطی واسطه‌ها داشت و با تفکیک سطح فعالیت تعاونی‌ها به تولید و توزیع توانست تعادل بهینه را بین تولید، توزیع و مصرف در سطح منطقه ایجاد کند. ایده لویی بلان (توسعه شرکت‌های تعاونی و کارگاه‌ها) تعاونی را در چهارچوب کارگاهی تعریف کرد و همین موضوع باعث شد زمینه فعالیت هر شخص بر اساس نیاز و توانایی معلوم شود. هر تعاونی بر اساس سطح تولید در مناطق شهری و روستایی اعلام نیاز کردند و افراد بر اساس سطح توانایی خود به تعاونی‌ها پیوستند. هر کارگاه بین شهر و روستا بود و این شرایط رقابت را برای تعاونی‌ها در سطح منطقه فراهم کرد. در نهایت تئوری شارل ژید (توسعه تدریجی تعاونی‌ها) بود که پیوندهای روستا شهری به واسطه تعاونی‌ها را در سطح منطقه عامل توسعه تدریجی تعاونی‌ها دانست. او بر این باور بود که سرمایه‌های خرد تعاونی‌ها در سطح منطقه می‌تواند باعث افزایش صادرات و دستمزد شود و این نگرش باعث ایجاد انگیزه در افراد برای تأسیس تعاونی شد (حیدری سرابان، ۱۳۹۷).

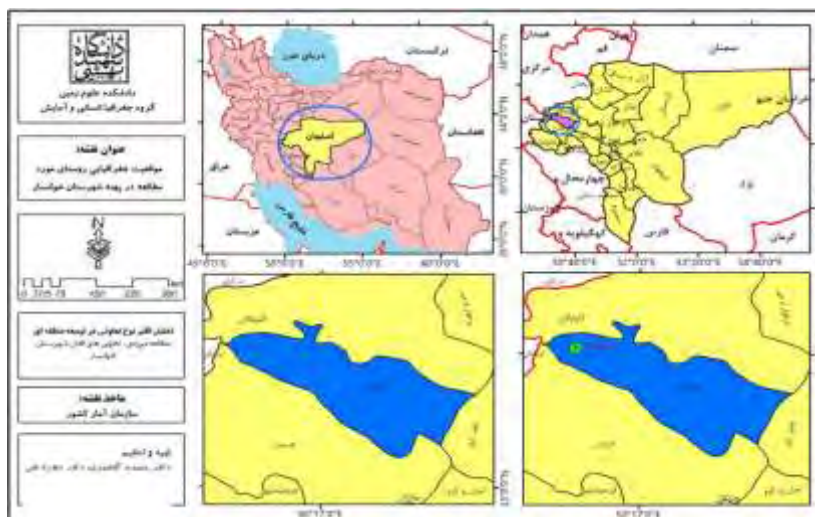
تحلیل سه تئوری یعنی ایده شارل فوریه (حذف واسطه‌ها)، ایده لویی بلان (توسعه شرکت‌های تعاونی و کارگاه‌ها)، نظریه شارل ژید (توسعه تدریجی تعاونی‌ها) نشان می‌دهد که تعاونی می‌تواند در هر منطقه، سرمایه‌های اندک را بدون واسطه مدیریت کند و با حذف واسطه‌ها زمینه توسعه تدریجی اقتصاد مردم محور را سبب شود. همچنین با توجه به شاخص‌های اصلی تحقیق یعنی تعاونی و توسعه منطقه‌ای تعاونی می‌تواند شرکت‌های تعاونی و کوچک‌مقیاس را در کنار هم قرار دهد و با این ظرفیت سبب حذف واسطه‌ها، توسعه تدریجی تعاونی‌ها و در نهایت توسعه شرکت‌های تعاونی و کارگاه‌ها شود. شاخص‌های مهم بررسی در این تحقیق و در مدل مفهومی پژوهش شامل تعاونی، روستا شهری، توسعه منطقه‌ای، پایداری شد که در انتخاب تئوری‌ها سعی شد از این مهم استفاده شود.

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر ماهیت کمی با توجه به هدف، کاربردی است. از لحاظ گردآوری داده میدانی و اسنادی و در نهایت تحلیل داده‌ها با استفاده از روش دلفی تک گروهی و رگرسیون چند متغیره انجام شده است. جامعه آماری، همه تعاونی‌های فعال تولید و توزیع شهرستان خوانسار است که شهرستانی با فعالیت غالب کشاورزی روستایی در جنوب غرب استان اصفهان و دارای ۹ تعاونی با ۲۷۲۳ عضو است. انتخاب گروه نمونه به صورت تصادفی سیستماتیک و با استفاده از فرمول کوکران صورت گرفته است. انتخاب نمونه‌های تصادفی با کمک امتیازدهی بر اساس شاخص‌های انواع تعاونی (تولید، توزیع، مصرف) و بحث اصلی یعنی توسعه پایدار منطقه‌ای بود. دلیل قرار دادن تعاونی‌ها به عنوان یکی از شاخص‌های اصلی تحقیق و طبقه‌بندی به عنوان تولید، توزیع و مصرف توجه جامعه نمونه در روش تکنیک دلفی بود که بعد از اجماع تعاونی‌ها به عنوان محور فعالیت قالب منطقه مورد توجه قرار گرفتند و از نظر گروه نمونه، هر نوع آن می‌تواند باعث توسعه بخشی از منطقه با توجه به شرایط موجود شود. در نهایت نظرات گروه ۳۳۰ نفره از اعضای تعاونی‌های شهرستان، مورد مطالعه قرار گرفت و شاخص‌های مستخرج از این نظرات، ابتدا با اتکا به تکنیک دلفی بررسی و در نهایت با آزمون ضریب همبستگی، میزان ارتباط بین متغیرها، سنجش و تحلیل شدند. همچنین نوع تعاونی مناسب برای توسعه منطقه‌ای (محدوده شهرستان خوانسار) معرفی و بررسی شد.

شکل ۲. نقشه محدوده مورد مطالعه

یافته‌ها

این بررسی دارای ویژگی تحلیل شاخص مرکب و نشان‌دهنده وضعیت کلی چندین متغیر است. از این رو طبقه‌بندی متغیرهای این بررسی بر اساس ابعاد کلان توسعه یعنی سیاسی اجتماعی اقتصادی و کالبدی انجام شده است. متغیر مستقل این بررسی تعاونی روستا-شهری و متغیر وابسته آن، توسعه منطقه‌ای است که بعد از بررسی‌های اسنادی و میدانی شامل زیر متغیرهای زیر است:

تعاونی (شاخص اقتصادی) کنترل قیمت و دلالی، نیازسنجی، سرمایه‌گذاری با سرمایه اندک، انواع تعاونی‌ها به لحاظ کارکرد اجتماعی (فعال و غیرفعال)، تأمین اعتبار با منابع ثابت، تنوع و ثبات تولید، سیستم توزیع، اجتماعی: شرایط بهره‌برداران، امنیت شغلی، مسئولیت‌پذیری، برابری، خودیاری، ارتباطات، ترویج، سیاسی: ظرفیت شناسی، آسیب‌شناسی، برنامه‌ریزی مطلوب، هدفمندی، جریان شناسی، مدیریت فرایند اجرایی، مشارکت، کالبدی: مکان‌یابی بهینه، استاندارد فضایی، توسعه حمل‌ونقل، کنترل زیرساخت‌ها.

برنامه‌ریزی منطقه‌ای (شاخص فضایی)؛ از جنبه اقتصادی: تولید ناخالص ملی، واردات و صادرات، تفکیک اقتصاد شهری و روستایی، سرمایه‌گذاری بر اساس ابعاد محیطی، توسعه صنایع تبدیلی، بازاریابی، اشتغال‌زایی، کنترل تورم، از بعد اجتماعی: مهاجرت، مشارکت اقتصادی و سیاسی، آموزش، قوانین، شاخص کارایی اجتماعی؛ از جنبه سیاسی: تصمیم‌گیری، تصمیم‌سازی، نهادگرایی، استراتژی، اولویت‌بندی، بخشی‌نگری، از جنبه کالبدی: تضاد و تشابه مکانی، تخصیص و کنترل منابع، شناسایی و حفاظت ظرفیت محیطی، الگوی مناسب توسعه، آمایش سرزمین، موانع محیطی توسعه. بعد از استخراج متغیرها در مطالعات اسنادی با اتکا به کمک تکنیک دلفی متغیرها بررسی و میانگین استخراج و روایی و پایایی مناسب حاصل شد. با سطح‌بندی متغیرها بر اساس شاخص‌های اصلی یعنی ابعاد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و سیاسی با آزمون ضریب رگرسیون ارتباط بین متغیرها بررسی و در جدول به‌عنوان نتیجه ارائه شد.

جدول ۱. تحلیل متغیرهای شاخص تعاونی در تکنیک دلفی

شاخص	متغیر پیشنهادی	میانگین	انحراف معیار
اقتصادی	کنترل قیمت و دلالتی	۹۵/۴	۷۸/۰
	نیازسنجی	۹۲/۳	۷۵/۰
	سرمایه‌گذاری با سرمایه اندک	۸۶/۳	۶۸/۰
	تأمین اعتبار با منابع ثابت	۸۵/۲	۹۱/۰
	تنوع و ثبات تولید	۷۳/۶	۷۵/۰
	سیستم توزیع	۶۱/۵	۶۹/۰
اجتماعی	انواع تعاونی‌ها به لحاظ کارکرد اجتماعی (فعال و غیرفعال)	۵۶/۷	۸۱/۰
	امنیت شغلی	۸۴/۴	۹۱/۰
	شرایط بهره‌برداران	۷۵/۳	۶۶/۰
	مسئولیت‌پذیری	۷۳/۲	۸۱/۰
	خودیاری	۶۵/۳	۴۱/۱
	برابری	۵۶/۳	۷۹/۰
سیاسی	ارتباطات	۵۲/۴	۸۹/۰
	ترویج	۵۱/۹	۷۵/۰
	آسیب‌شناسی	۸۶/۴	۸۱/۰
	ظرفیت‌شناسی	۷۴/۳	۶۸/۰
	هدفمندی	۷۱/۴	۷۱/۰
	برنامه‌ریزی مطلوب	۷۰/۲	۶۹/۰
کلیدی	مدیریت فرایندهای اجرایی	۶۸/۴	۷۳/۰
	مشارکت	۵۹/۲	۷۰/۵
	جریان‌شناسی	۴۶/۴	۸۱/۰
	استاندارد فضایی	۷۸/۰	۷۳/۲
	مکان‌یابی	۷۳/۶	۸۰/۲
	کنترل زیرساخت‌ها	۶۸/۳	۷۶/۵
	توسعه حمل‌ونقل	۶۵/۲	۷۳/۹

جدول ۲. تحلیل متغیرهای شاخص توسعه منطقه‌ای در تکنیک دلفی

شاخص	متغیر پیشنهادی	میانگین	انحراف معیار
اقتصادی	سرمایه‌گذاری بر اساس ابعاد محیطی	۸۹/۲	۶۸/۳
	تفکیک اقتصادی شهر و روستا	۸۷/۵	۷۱/۲
	اشتغال‌زایی	۷۳/۶	۸۱/۱
	توسعه صنایع تبدیلی	۷۰/۹	۶۳/۵
	واردات و صادرات	۷۰/۱	۶۳/۵
	تولید ناخالص داخلی	۶۸/۴	۶۱/۳
اجتماعی	کنترل تورم	۶۷/۲	۵۹/۴
	آموزش	۹۰/۱	۷۰/۵
	مشارکت اقتصادی و سیاسی	۸۶/۷	۷۳/۲
	قوانین	۸۱/۹	۶۸/۱
	شاخص کارایی اجتماعی	۷۹/۳	۹۰/۲
	مهاجرت	۷۵/۴	۸۳/۶
سیاسی	استراتژی	۷۹/۱	۶۸/۱
	تصمیم‌سازی	۷۳/۴	۶۳/۳
	تصمیم‌گیری	۶۹/۵	۷۰/۲
	نهادگرایی	۶۷/۸	۵۹/۵

اولویت‌بندی	۶۳/۱	۶۷/۱
بخشی نگری	۵۹/۳	۴۳/۱
شناسایی و حفاظت ظرفیت فیزیکی	۷۶/۲	۷۸/۱
تضاد و تشابه مکانی	۷۱/۹	۷۵/۹
تخصیص و کنترل منابع	۶۸/۳	۷۱/۲
الگوی مناسب توسعه	۶۵/۴	۶۹/۳
موانع توسعه محیطی	۶۲/۵	۷۳/۲
آمایش سرزمین	۵۹/۳	۸۰/۱

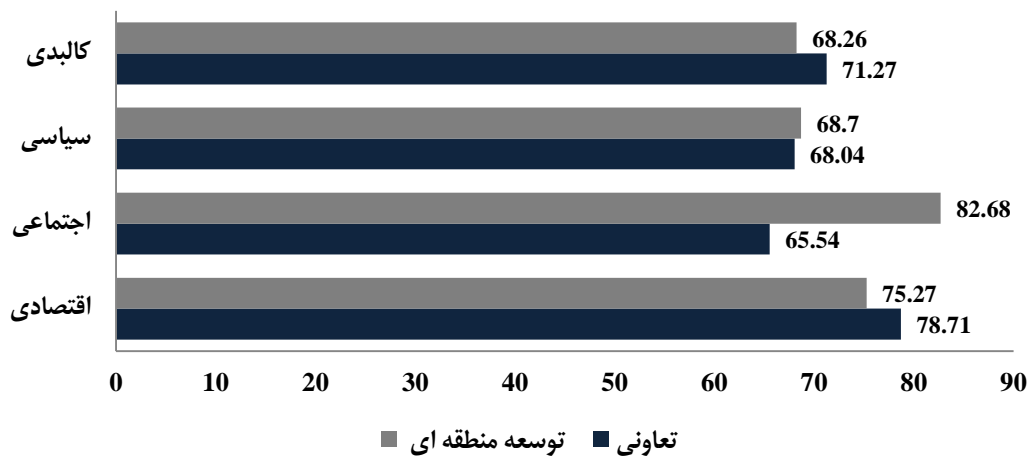
کالبدی

در تحلیل شاخص‌ها با استناد به آمار استخراجی در تکنیک دلفی در تحلیل شاخص اقتصادی با تأکید بر بخش تعاونی قدرت تعاونی در کنترل قیمت و دلالتی با ۹۵/۴ درصد بالاترین درصد را داشت. در بخش اجتماعی امنیت شغلی با ۸۴/۲ درصد، در بخش سیاسی توان آسیب‌شناسی با بخش تعاونی با ۸۶/۴ درصد مدنظر قرار گرفت و در نهایت در بخش کالبدی توجه به استاندارد فضایی با کمک بخش تعاونی با ۷۸ درصد بالاترین سهم را داشت. اما در تحلیل شاخص‌های کلان در بخش توسعه منطقه‌ای در شاخص اقتصاد متغیر سرمایه‌گذاری بر اساس ابعاد محیطی با ۸۹/۲ درصد در رتبه نخست قرار گرفت. در شاخص اجتماعی متغیر آموزش با ۹۰/۱ درصد، در سیاسی توجه به متغیر استراتژی با ۷۹/۱ درصد و در بخش کالبدی شناسایی و حفاظت ظرفیت فیزیکی با ۷۶/۲ درصد در مراتب بعدی قرار گرفتند.

جدول ۳. نتایج آزمون ضریب همبستگی شاخص‌های تحقیق

متغیر	تعداد نمونه	نتایج آزمون ضریب همبستگی
		R
تحلیل شرایط اقتصادی مؤثر بر رابطه بین تعاونی و توسعه منطقه‌ای	۳۳۰	۷۶/۹۵
تحلیل شرایط اجتماعی مؤثر بر رابطه بین تعاونی و توسعه منطقه‌ای	۳۳۰	۷۴/۰۵
تحلیل شرایط سیاسی مؤثر بر رابطه بین تعاونی و توسعه منطقه‌ای	۳۳۰	۶۸/۳۵
تحلیل شرایط کالبدی مؤثر بر رابطه بین تعاونی و توسعه منطقه‌ای	۳۳۰	۶۹/۲۶

همچنین در بخش آزمون ضریب همبستگی تحلیل بین شاخص‌های کلان اثرگذار در توسعه منطقه‌ای به واسطه تعاونی‌ها نشان داد شاخص اقتصادی بیشترین همبستگی را با متغیرها داشته اما شاخص اجتماعی هم بی‌تأثیر نیست و بعد از ضریب ۷۶/۹۵ شاخص اقتصادی، این شاخص با ضریب ۷۴/۰۵ و با اختلاف کم در درصد بعدی قرار دارد. اما شاخص کالبدی با ۶۹/۲۶ درصد در رتبه سوم است که این مهم نشان می‌دهد این سه شاخص ارتباط قوی‌تری با مردم و تعاونی‌گران دارد و شاخص سیاسی با ۶۸/۳۵ درصد در رتبه آخر قرار گرفته است. همچنین این شرایط نشان می‌دهد که برنامه‌ریزی بر مبنای تحولی در زمینه توسعه منطقه‌ای از طریق تعاونی‌ها، باید ابتدا با تأکید بر شرایط اقتصادی و اجتماعی آغاز شود.

شکل ۳. تحلیل و مقایسه میانگین شاخص‌های استخراجی تحقیق در بخش تعاونی و توسعه منطقه‌ای

بررسی نمودار ارتباط بین تعاونی و توسعه منطقه‌ای نشان می‌دهد که بیشترین و مؤثرترین ارتباط بین شاخص‌های کلان با توجه به میانگین موجود متوجه شاخص اقتصادی است. همچنین تحلیل دو متغیر تعاونی و توسعه منطقه‌ای در نمودار ۱ نشان می‌دهد، بیشترین سهم این میانگین متوجه توسعه منطقه‌ای در شاخص اجتماعی با سهمی ۸۲/۶۸ درصد، می‌تواند این نکته را تأیید کند که در توسعه منطقه‌ای بر مبنای تعاونی توجه به شاخص اجتماعی با توجه به مشارکت مردم، مسلم و ضروری است. دو شاخص کالبدی و سیاسی در این مقیاس تقریباً برابر هستند اما آنچه مهم است سهم ۷۱/۲۷ درصدی بخش تعاونی در شاخص کالبدی است که لزوم توجه به زیرساختی جدید در حوزه منطقه‌ای را برای توسعه تعاونی‌ها گوشزد می‌کند.

بحث

تحلیل داده‌های این بررسی با معرفی شاخص‌های پژوهش که معیارهای اساسی در اندازه‌گیری و نشان‌دهنده وضعیت هر جامعه هستند، شروع شد. شاخص‌ها بیانگر وضعیت سیستم‌ها و تصویر کلی آن‌ها هستند و نشان می‌دهند که سیستم به کجا می‌رود؛ اوضاع آن وخیم و یا در حال بهبودی است، ثابت است و یا متغیر. در نتیجه شاخص‌های این تحقیق با تأکید بر ابعاد مطالعات منطقه‌ای و تعاونی باهدف تأثیر مثبت این نهاد بر برنامه‌ریزی توسعه منطقه‌ای استخراج شد و شامل مطالعات محیط طبیعی، اجتماعی فرهنگی، اقتصادی، کالبدی زیرساختی، فضایی عملکردی و سیاسی مدیریتی است. چهارچوب تنظیم این مطالعات شامل روابط فضایی (جغرافیایی)، جمعیت (اجتماعی)، اشتغال (اقتصادی)، سکونتگاه (کالبدی)، مدیریت (سیاسی) است. دیدگاه‌های منطقه‌ای و فضایی در این بررسی شامل فیزیکی (شبکه راه‌ها)، اقتصادی (بازار)، جمعیت (مهاجرت، روزانه و فصلی)، فن‌آوری (سیستم اینترنت و مخابرات)، اجتماعی (مشارکت)، خدمات (شرایط بیمه و تسهیلات ابتدایی) و اداری - سیاسی (وابستگی - اداری) است.

سؤال اصلی پژوهش حاضر این است که چه نوع تعاونی به توسعه منطقه‌ای کمک می‌کند و با چه شاخصی می‌توان بهترین نوع تعاونی‌ها برای این توسعه را تشخیص داد؟ بررسی‌ها به کمک تکنیک دلفی و تحلیل شاخص‌های کلان توسعه یعنی اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و کالبدی شکل گرفت. تحلیل شاخص‌های کلان در دو بخش تعاون و توسعه منطقه‌ای نشان می‌دهد که نمی‌توان صرفاً یک نوع خاص از تعاونی را در توسعه منطقه‌ای به کار گرفت. متغیرهای استخراجی نشان داد شاخص‌های کلان دیگر مثل شرایط سیاسی و کالبدی هم با درصد رگرسیون نزدیک به ۷۰ در این شرایط اثرگذارند.

از این رو با توجه به اهمیت توجه به توانایی‌های تعاونی‌های چندمنظوره و آنچه شواهد نشان می‌دهد بهترین نوع تعاونی برای توسعه در سطح منطقه توسعه تعاونی‌های چندمنظوره است که در این بررسی، به صورت نظری-تجربی مورد کنکاش قرار گرفته‌اند. اهداف و مقاصد شرکت‌های تعاونی چندمنظوره در قانون بخش تعاونی معلوم و مشخص نشده است. بنابراین با توجه به مقصود قانون‌گذار می‌توان اهداف و مقاصد شرکت‌های مزبور را با در نظر گرفتن نوع نیازی که شرکت تعاونی به خاطر آن تشکیل شده، آمیزه‌ای از اهداف و مقاصد شرکت‌های تعاونی مختلف دانست. شرایط عضویت در شرکت‌های تعاونی چندمنظوره در قانون بخش تعاونی مسکوت مانده است. اما با توجه به حوزه عمل و منطقه جغرافیایی هر کدام از این نوع شرکت‌های تعاونی کلیه افراد حائز اهمیت عضویت در شرکت می‌توانند با خرید سهام وارد شرکت شوند. در این گونه شرکت‌ها با توجه به کثرت افرادی که خواهان عضویت با دریافت خدمات هستند برخلاف شرکت‌های تولیدی که لزوماً می‌بایستی در شرکت شاغل باشد همه می‌توانند بدون اینکه در شرکت کار کنند یا شغلی داشته باشند. به عضویت شرکت پذیرفته شوند و بنا بر متن صریح تبصره قانون هیئت‌مدیره و مدیرعامل باید از میزان اعضا شاغل انتخاب شوند. شرکت‌های تعاونی چندمنظوره به دو صورت عام و خاص تشکیل می‌شوند که شرکت تعاونی چندمنظوره خاص شرکتی است که اعضا آن را مؤسسان آن را تشکیل می‌دهند و یا اینکه هیئت مؤسس اعضا شرکت را از بین داوطلبانه‌ای که واجد شرایط عضویت در تعاونی‌ها هستند در حد ظرفیت و امکانات خود و با توجه به اینکه کلیه اعضا باید در تعاونی شاغل باشد تعیین می‌کند. در شرکت تعاونی چندمنظوره عام هیئت مؤسس با دعوت عام از طریق انتشار آگهی و یا قید این نکته که عضویت برای عموم آزاد است داوطلبان واجد شرایط عضویت در حد ظرفیت و امکانات خود به عضویت می‌پذیرد. به موجب قانون در تعاونی چندمنظوره عامل داشتن عضو غیر شاغل مجاز است اما اعضا هیئت‌مدیره و مدیرعامل باید از میان اعضا شاغل انتخاب شوند و در مقابل شرکت‌های تعاونی چندمنظوره تعاونی‌های دیگر شرکت‌های تعاونی یک منظوره نامیده شود. تثبیت و تشکیل شرکت تعاونی چندمنظوره اولاً منوط به آن است که مجوز فعالیت یا موافقت اصولی طرح‌های موردنظر اخذ شده باشد. ثانیاً سرمایه شرکت با سرمایه‌گذار ثابت موردنیاز طرح‌های مذکور متناسب باشد. یادآوری شود که در تعاونی چندمنظوره تعداد اعضا نباید کمتر از ۷ نفر و جهت تثبیت شرکت تعاونی نباید در تعاونی دیگری عضویت داشته باشند. تدوین و اجرای اساس‌نامه در تعاونی‌های چندمنظوره مهم است چراکه شرایط، نوع و تداوم فعالیت‌های آن را معلوم می‌کند.

نتیجه‌گیری

سؤال اصلی این پژوهش، بر محوریت نوع تعاونی و توسعه منطقه‌ای تدوین شده است و از این رو شاخص‌های توسعه منطقه‌ای با توجه به تأثیری که تعاونی در مقیاس کلان بر روی منطقه دارد، بررسی شد. از آنجاکه گروه نمونه از ابتدای تحقیق و در معرفی متغیرها نقشی تعیین‌کننده داشت و بسیاری از گزینه‌های پنهان، توسط گروه نمونه و تجربیات آن‌ها استخراج شد، از این رو تکنیک دلفی به‌عنوان روش کلیدی در تعیین متغیرها و شاخص‌های مستخرج از شرایط اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و کالبدی نقش مهمی داشت. وجود متغیرهایی با درصد بالا همچون قیمت، کنترل دلالی، امنیت شغلی، آسیب‌شناسی و کنترل استانداردهای فضایی در شاخص تعاونی از یک سو و متغیرهایی همچون سرمایه‌گذاری، آموزش، استراتژی و حفاظت فیزیکی در توسعه منطقه‌ای از سوی دیگر سبب می‌شود تا متغیرهای دارای اولویت برای برنامه‌ریزی موردتوجه برنامه ریزان این حوزه قرار گیرد و با نتایج آزمون ضریب هم‌بستگی، ارتباط هر متغیر برای برنامه‌ریزی با متغیر دیگر و قرارگیری در جایگاه واقعی برای تصمیم‌گیری مشخص شود. تحلیل نتایج پژوهش حاضر و مقایسه آن با تحقیقات گذشته نشان داد که بررسی اهمیت نوع تعاونی در آن‌ها مغفول مانده است و از آنجایی که تعاونی عمدتاً با موضوع تولید

تنظیم می‌شود، بیشتر تأکید پژوهش، بر تعاونی‌های تولید بود که روند آن در برنامه‌ریزی به دلیل شرایط خاص جامعه، سبب بروز موانعی برای توسعه بوده است. اما با توجه به مستندات این پژوهش و به تثبیت رسیدن لزوم توجه به توسعه تعاونی‌های چندمنظوره در هر مقیاس شرایط پیشنهادی، غفلت تحقیقات قبل را هدف قرار داده و برداشت و مفهوم جدیدی از نوع تعاونی را در چهارچوب توسعه منطقه‌ای در اختیار برنامه ریزان قرار داده است. از این رو با توجه به اهمیت تأکید بر توانایی تعاونی‌های چندمنظوره و آنچه شواهد و یافته‌های پژوهش نشان داده، بهترین نوع تعاونی برای توسعه در سطح منطقه‌ای، هستند که در این بررسی، به صورت نظری-تجربی مورد کنکاش قرار گرفته‌اند. از دیگر نتایج مهم این پژوهش، توجه قانونی به تعاونی‌ها و ترویج آن‌ها در سطح منطقه است که این شرایط با تفکیک تعاونی در ابعاد کلان تولید، توزیع و مصرف تعریف می‌شود.

حامی مالی

این مقاله حاصل پژوهش پسادکتر و با حمایت مالی از محل اعتبار ویژه استاد راهنما انجام شده است.

سهام نویسندگان در پژوهش

نویسندگان در تمام مراحل و بخش‌های انجام پژوهش سهم برابر داشتند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

بدین وسیله از همه مشارکت‌کنندگان و اعضای محترم تعاونی‌های شهر خوانسار در این پژوهش، قدردانی می‌شود.

منابع

- آسیابانی، ناصر و کرباسی، علیرضا (۱۳۹۷). نقش اقتصاد تعاونی در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت. دومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، تهران، ایران.
- آقایی، علی و اسدی، شراره. (۱۳۹۱). نقش شرکت‌های تعاونی در توسعه اقتصادی و اجتماعی. اولین همایش ملی کشاورزی در شرایط محیطی دشوار، دانشگاه بوعلی همدان، ایران.
- اختر محقق، مهدی. (۱۳۸۶). جامعه‌شناسی تعاون. تهران: انتشارات رسا.
- ارشک، قاسم. (۱۳۹۶). تحلیل و تبیین نقش شرکت‌های تعاونی در توسعه پایدار و متوازن منطقه‌ای. تهران: اداره جهاد کشاورزی استان هرمزگان.
- توکلی، جعفر. (۱۳۹۳). شهرنشینی کشاورزان و پیامدهای اجتماعی آن در روستاها (مطالعه موردی: دهستان میربگ جنوبی شهرستان دلفان). فصلنامه پژوهش‌های روستایی، ۵(۴)، ۸۹۲-۸۷۵.
- پهلوانی، مصیب، حسین‌زاده، رمضان و بندانی خاریکه، حسینعلی. (۱۴۰۰). بررسی اثر سرمایه‌گذاری بخش تعاونی بر اشتغال در راستای سیاست‌های کلی اشتغال. فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان، ۹(۲)، ۲۷۲-۲۹۷.
- جبارزاده شیا، مهدی؛ محبی، محمد؛ کامرانی، احسان و صفایی، محسن. (۱۳۹۶). نقش و جایگاه اقتصاد تعاونی‌ها در برنامه‌ریزی‌های توسعه پایدار روستایی (مطالعه موردی: تعاونی‌های صیادی جزیره قشم). فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۸(۲۹)، ۱۷-

۳۱

جمالی، نسیمه و خسروی پور، بهروز. (۱۳۹۵). بررسی نقش تعاونی‌ها در توسعه مناطق روستایی. *اولین کنفرانس سراسری تحقیق در علوم کشاورزی، منابع طبیعی و محیط‌زیست، دانشگاه تهران، ایران.*

جمعه پور، محمود. طالبی، محمدعلی. (۱۳۹۰). بررسی نقش تعاونی‌های مرزنشینان در توسعه منطقه‌ای (مطالعه موردی: خراسان جنوبی). *فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۶(۲۲)، ۱-۱۲.*

حسین نژاد، مهدی؛ حسینی نیا، غلامحسین و وظیفه دوست، حسین. (۱۳۹۹). عوامل کلیدی دیرپایی شرکت‌های تعاونی کارآفرین تحت پوشش صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری تعاون. *فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۹(۳۴)، ۱۹-۳۴.*

حیدری سربان، وکیل. (۱۳۹۷). *تعاونی‌ها و توسعه روستایی. تهران: انتشارات نور علم.*

خسروی پور، بهمن؛ برادران. مسعود؛ رواحی نژاد. محمد و مهربان قوچانی، امید. (۱۳۹۳). بررسی اهمیت و نقش شرکت‌های تعاونی در بخش کشاورزی. *ماهنامه اجتماعی اقتصادی کار و جامعه، ۱۷۵.*

خزایی، محمد؛ سلیمان پور، عمران و اصغری، حسین. (۱۳۹۸). بررسی جایگاه برنامه‌ریزی منطقه‌ای در روند برنامه آموزشی (مطالعه موردی: دیران ناحیه ۴ شهر مشهد، خراسان رضوی). *رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۳(۹)، ۱-۱۲.*

رادان، فاطمه. (۱۳۹۹). تحلیل عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر در گرایش زنان خانه‌دار به امور تعاون. *فصلنامه تعاون و کشاورزی، ۹(۲۵)، ۱-۱۲.*

رضوانی، محمدرضا و صحنه، بهمن. (۱۳۸۴). سنجش سطح توسعه‌یافتگی نواحی روستایی با استفاده از روش منطق فازی مطالعه موردی: دهستان‌های شهرستان‌های آق‌قلا و بندر ترکمن. *روستا و توسعه، ۸(۳)، ۱-۳۲.*

سعیدی. عباس. (۱۳۹۱). مفاهیم بنیادین در برنامه‌ریزی کالبدی فضایی. *فصلنامه برنامه‌ریزی - کالبدی فضایی، ۱(۱)، ۹-۲۶.*

سپهیلی، کیومرث، مرادی، سارا و حیدریان، مریم. (۱۳۹۸). نقش تعاونی‌های تولیدی و غیرتولیدی بر کنترل تورم در استان کرمانشاه با تأکید بر اهمیت تعاون در اسلام. *مطالعات اقتصاد اسلامی، ۱۱(۲)، ۲۷۳-۳۰۸.*

زیاری، کرامت اله. (۱۳۹۷). *اصول و روش‌های برنامه‌ریزی منطقه‌ای. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.*

طاهرخانی، مهدی، و حیدری سربان، وکیل. (۱۳۸۳). نقش تعاونی‌های تولیدی در توسعه مناطق روستایی (مطالعه موردی: شهرستان مشکین شهر). *پژوهش‌های جغرافیایی، ۳۶(۴۹)، ۱۱۳-۱۲۴.*

قوام، محمدعلی. (۱۳۹۷). *اصول سیاست خارجی. تهران: انتشارات سمت.*

کریم، محمدحسین. (۱۳۹۴). چالش‌های شبکه‌های تعاونی روستایی ایران. *فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۴(۳)، ۱-۱۲.*

عبداله زاده، غلامحسین؛ شریف‌زاده، محمدشریف؛ حسینی نیا، غلام حسین و حیدری، علی قلی. (۱۳۹۸). برنامه‌ریزی راهبردی توسعه نظام ترویج تعاون در ایران. *تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران (علوم کشاورزی ایران)، ۵۰(۲)، ۳۱۱-۳۳۲.*

مختاری، اعظم. (۱۳۹۳). امنیت غذایی در ایران راهکارها و موانع. *سومین همایش ملی علوم و صنایع غذایی. همدان.*

نیک‌سرشت، مهدی؛ دادورخانی، فضیله؛ رستمی، شاه بختی و شوهانی نژاد، معصومه. (۱۳۹۱). تحلیل و ارزیابی شهرهای کوچک در توسعه روستاهای پیرامونی (نمونه موردی: شهرسرابله، شیروان، چرداول ایلام). *برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۲(۷)، ۵۳-۶۴.*

وزارت جهاد کشاورزی. (۱۳۹۷). جایگاه قانونی حمایت از تشکلهای و تعاونی‌ها با تأکید بر حوزه منابع طبیعی. سازمان جنگل‌ها و مراتع. دفتر تشکلهای مردمی.

References

- Abdollahzadeh, Gh., Sharifzadeh, M. S., Hosainnia, Gh., & Heydari, A. (2019). Strategic Planning for Development of Cooperative Extension System in Iran. *Iranian Journal Of Agricultural Economics And Development Research, 50(2)*, 311-332. [In Persian].
- Africa Institute. (2012). Cooperation development and land use planning dynamic in sub-Sahara. Johannesburg university.

- Aghaei, A. & Asadi, Sh. (201۲). The role of cooperative companies in economic and social development. *The first national conference on agriculture in difficult environmental conditions, Bo Ali University, Hamedan, Iran*. [In Persian].
- Akhtar Mohaghegh, M. (2006). *Cooperative Sociology*. Rasa Pub. [In Persian].
- Arshak, Q. (2017). Analysis and explanation of the role of cooperative companies in sustainable and balanced regional development. Hormozgan Province, Agricultural Jihad Administration. www.hormozgan-agri-jahad.com [In Persian].
- Asiabani, N., Carbasi, A. (2018). The role of cooperative economy in Iranian Islamic model of progress. *The second conference on the Iranian Islamic model of progress, Tehran, Iran*. [In Persian].
- FAO. (2012). the state of food insecurity in the world. annual goal report. FAO report. Rome, Italy. www.fao.org
- Gurav, A. (2020). *Role of Cooperative Sector in Rural Development*. Shivaji University, Kolhapur. <https://www.researchgate.net/publication/339738339>
- Heydari Saraban, V. (2018). *Cooperatives and rural development*. Noor Alam Pub. [In Persian].
- Hosseinnejad, M., Hosseininia, Gh., & Vazifehdust, H. (2020). Key factors of sustainability of entrepreneurial cooperative companies covered by cooperative investment guarantee fund. *Journal of Cooperation and Agriculture*, 9(34), 19-34. [In Persian].
- ILO. (2015). Cooperatives Unit Enterprises Department. International Labour Organization route des Morillons CH-1211 Geneve 22. www.ilo.org/coop_coop@ilo.org.
- Jabarzadeh Shiadeh, S. M., Mohebi, M., Kamrni, A., & Safaie, M., (2016). The role and economic position of cooperatives in sustainable rural development planning (case study: fishing cooperatives of Qeshm Island). *Journal of Geography and Regional Planning*, 8(29), 17-31. [doi: 20.1001.1.22286462.1396.8.1.2.5](https://doi.org/10.1001.1.22286462.1396.8.1.2.5) [In Persian].
- Jamali, N., & Khosravipour, B. (2015). Examining the role of cooperatives in the development of rural areas. *The first national research conference in agricultural sciences, Natural Resources and Environment. University of Tehran, Iran*. [In Persian].
- Jomepour, M., & Talebi, M. (2011). Investigating the role of border dwellers' cooperatives in regional development (case study: South Khorasan). *Quarterly of cooperation and agriculture*, 6(22), 1-12. [In Persian].
- Kareem, M. (2014). Challenges of rural cooperative networks in Iran. *Journal of Space Economy and Rural Development*, 4(3), 1-12. [In Persian].
- Khazaei, M., Soleymanpour, O. & Asghari, H. (2019). Examining the place of regional planning in the process of educational program (case study: teachers of the 4th district of Mashhad, Razavi Khorasan). *New research approaches in management and accounting*, 3(9), 1-12. [In Persian].
- Khosravipour, B., Baradaran, M., Ravahineghad, M., & Mehrab Ghochani, O. (2014). Investigating the importance and role of cooperative companies in the agricultural sector. *Labor and Society Social Economic Monthly*, 175. [In Persian].
- Long, Z. (2022). Urban and Regional Cooperation and Development. *Challenges and Strategies for the Planning and Development of the Guangdong-Macao Intensive Cooperation Zone in Hanging Island. Springer Briefs in Geography. ISSN 2211-4173* (electronic).
- Ministry of Agriculture. (2018). The legal status of supporting organizations and cooperatives with an emphasis on natural resources. *Organization of forests and pastures. People's Organizations Office*. www.maj.ir. [In Persian].
- Mohammed, Nuredin. Wan Lee, Byeong. (2015). Role of Cooperatives in Rural Development, the Case of South Nations Nationalities and People Region, Ethiopia. *Science Journal of Business and Management. ISSN: 2331-0634*. (<http://www.sciencepublishinggroup.com/j/sjbm>).
- Mukhtari A. (2013). Food security in Iran, solutions and obstacles. *The third national conference of food science and industry. Hamedan*. [In Persian].
- Nik Sarasht, M., Dadvarkhani, F., Rostami, Sh., & Shohanineghad, M. (2012). Analysis and evaluation of small towns in the development of peripheral villages (case example: Shahr

- Sarableh, Shirvan, Cherdavel, Ilam). *Scientific Research Quarterly Journal of Regional Planning*, 2(7), 53-64. [In Persian].
- Radan, F. (2020). Analysis of social and cultural factors influencing the tendency of housewives to cooperate. *Cooperative and Agriculture Quarterly*, 9 (35), 1-12. [In Persian].
- Rezvani, M., & Sahneh, B. (2015). Measuring the level of development of rural areas with the fuzzy logic method, a case study: the villages of Agh Qola and Bandar Turkman counties, Golestan province. *Rural Research Quarterly*, 8(3), 1-32. [In Persian].
- Pahlavani, M., Hosseinzadeh R., & Bandani Kharikheh H. (2021). Investigating the effect of cooperative sector investment on employment in general employment policies. *Strategic and Macro Policy Quarterly*, 9(2), 272-297. doi: 10.30507/JMSP.2021.232311.2071 [In Persian].
- Qavam, M. (2017). Principles of foreign policy. Tehran: Samt Pub. 422 p. [In Persian].
- Saidi A. (2016). Basic concepts in spatial physical planning. *Spatial-Physical Planning Quarterly*, 1(3), 1-12. [In Persian].
- Sohaili, K., Moradi, S., & Heidarian. M. (2016). The role of productive and non-productive cooperatives in controlling inflation in Kermanshah province, emphasizing the importance of cooperatives in Islam. *Islamic economic studies*, 11(2), 273-308. [In Persian].
- Taherkhani, M. Heydari Saraban, V. (2013). The role of production cooperatives in the development of rural areas. Meshkin Shahr city. *Geographical Research Quarterly*, 49, 113-124. [In Persian].
- Tavakoli, J. (2013). Urbanization of farmers and its social consequences in villages (Case study: South Mirbeg village, Delfan city, Central province). *Rural Research Quarterly*, 5(4), 875-892. DOI: 10.22059/JRUR.2015.53429. [In Persian].
- Tomaney and Krawchenko. (2019). *Regional planning and rural development*. DOI: 10.4324/9781315102375-18. Publisher: Routledge Informa Ltd Registered in England and Wales Registered Number: 1072954 Registered office: 5 Howick Place, London SW1P 1WG, UK.
- Ziari, K. (2017). *Principles and methods of regional planning*. Tehran University Pub. [In Persian].